

Sociale Raad Tilburg

Sociale Raad Tilburg
Spoorlaan 444
5038 CH Tilburg

Gemeente Tilburg
College van burgemeester en wethouders
Tav. wethouder dhr. P. Kok
Postbus 90155
5000 LH Tilburg

Tilburg, 17 februari 2025
Betreft: SRT-advies "Beleidsnota Wmo 2025 e.v.. Samen werken aan een zorgzame samenleving"
Kenmerk: 25/004

Geachte wethouder Kok,

Hierbij ontvangt u van de Sociale Raad Tilburg (SRT) het door u gevraagde advies over de "Beleidsnota Wmo 2025 e.v.. Samen werken aan een zorgzame samenleving".

Algemeen

Allereerst willen we u laten weten dat er een goede beleidsnota aan ons is gepresenteerd waarin relevante en terechte uitgangspunten en ambities geformuleerd worden. Het is een paraplu over de vier kadernota's heen. De nota is dan ook abstract en weinig concreet en is daardoor met name bedoeld voor professionals.

Als SRT leggen we, zoals altijd, de focus op de inwoners en wat het voor hen gaat betekenen. Wij willen dichtbij hun (alledaagse) werkelijkheid blijven en adviseren vanuit die focus. De vraag die bij beleidsplannen dan ook steeds van belang is: hoe wordt dit concreet en uitvoerbaar gemaakt? Andere relevante vragen in dit kader zijn: hoe betrekken we burgers, met en zonder een zorg- en ondersteuningsbehoefte, hierbij? En: hoe nemen we iedereen mee in deze ontwikkelingen?

In dit SRT-advies benoemen we een aantal aandachtspunten en geven wij u diverse adviezen mee.

Welzijn en zorg

Deze beleidsnota is overkoepelend en richtinggevend en zal gebruikt worden om keuzes te maken. Wij missen in deze beleidsnota de aandacht voor 'welzijn' wat gezien die richtinggevende functie wel van belang is. Welzijn wordt wel genoemd maar het is niet één van de centrale thema's of het kader van de nota. De beleidsnota gaat vooral over zorg en over hoe zorg, hulp en ondersteuning te bieden in een veranderende samenleving waarin de vraag groeit maar het aanbod niet evenredig mee zal en kan groeien.

De brede blik van positieve gezondheid wordt als uitgangspunt genomen. Dat is uiteraard een prima keuze, juist door de brede en maatschappelijke invulling van gezondheid. Door die brede blik niet expliciet te benoemen, ligt de associatie vooral bij gezondheid.

In paragraaf 4 wordt het doel van de Wmo genoemd, namelijk: "De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) heeft als doel om inwoners te ondersteunen bij hun zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie." Deze beschrijving geeft wat ons betreft een breder en integraler beeld van de doelstelling van de Wmo. Kijkend vanuit die brede en integrale doelstelling komt de zorg- en ondersteuningsvraag van mensen ook in een ander en breder perspectief te staan, namelijk met

aandacht voor hun plaats in de samenleving en welke ondersteuning mensen nodig hebben om deel te kunnen nemen. De vraag is dan hoe we kunnen zorgen voor een leefbare samenleving in een veranderende wereld. Vervolgens is het uiteraard wel van belang om die zorg, hulp en ondersteuning goed en efficiënt te regelen en te zorgen dat mensen de gevraagde en noodzakelijke zorg snel ontvangen. De focus op de huidige en toekomstige vraagstukken met betrekking tot zorg zijn op zich terecht en van groot belang.

De SRT adviseert om de doelstelling van de Wmo aan het begin van de beleidsnota op te nemen zodat direct die brede maatschappelijke en integrale inzet duidelijk is en het kader vormt van de beleidsnota. Dit leidt tot een andere startpositie bij het denken over en zoeken naar oplossingen. Tevens adviseren wij om in de inleiding uitdrukkelijk “welzijn” en “leefbare samenleving” te benoemen met daarbij aandacht voor het beleid en de rol die zorg en ondersteuning daarbij (moeten) spelen. In het verlengde hiervan zouden ook welzijnsorganisaties meer aandacht moeten krijgen en beter aangehaakt moeten worden aan het beleid en de daaropvolgende uitvoering.

Sociale basis

In deze beleidsnota wordt gesproken over de sociale basis als een plek waar inwoners een beroep op kunnen doen, waar oplossingen voor bepaalde problemen te vinden zijn en waar gemeenschappen gevormd worden. Zo wordt aangegeven: “...de sociale basis als het middel om gemeenschapskracht te versterken.”. Het versterken van de veerkracht van personen, gemeenschapskracht en organisatiekracht zijn de pijlers om aan gemeenschapsvorming te werken en zo samen meer draagkracht te ontwikkelen. Daarbij moet er aandacht zijn voor het spanningsveld tussen dat wat binnen de mogelijkheden van individuen ligt en de maatschappelijke structuren zoals die vastgelegd zijn in procedures en instituten waar inwoners geen invloed op hebben. Dit betreft ook de complexe maatschappelijke vraagstukken. Inwoners en gemeenschappen worden overvraagd als zij daar oplossingen voor moeten bieden.

Zoals we in eerdere adviezen hebben aangegeven, wij zien zeker de kansen die de sociale basis biedt: door het versterken van inwoners, door in te zetten op informele netwerken, door het versterken van de woon- en leefomgeving van inwoners. Er is ook veel te vinden en te halen in de sociale basis. Daar vinden we de verhalen van mensen over het dagelijks leven met al hun vragen en wensen. Daar zijn ook de burgers die zich inzetten en actief aan de slag zijn in hun wijk of in de stad. Om die kansen te verzilveren vraagt dat wel dat de gemeente ook investeert in die sociale basis en deze faciliteert. Dit betreft niet alleen financiële middelen maar ook het bieden van mogelijkheden, regelgeving aanpassen zodat initiatieven makkelijker en sneller kunnen ontstaan en groeien. Er wordt al stevig geïnvesteerd in de verdere ontwikkeling van het wijkgericht werken en de gebiedsteams en de komende jaren zal dat doorgezet moeten worden.

De SRT adviseert om met name in te zetten op aansluiting bij en overleg met de wijkbewoners en wijkprofessionals om zo in de wijken dat te doen waar behoefte aan is vanuit inwoners. Luisteren naar inwoners als basis van het werken in wijken en hen als startpunt nemen. De SRT adviseert om te zorgen voor één budget zodat een integrale inzet van middelen gemakkelijker wordt. Diverse gelabelde budgetten maken een integrale aanpak lastig en omslachtig. De SRT adviseert om aandacht te hebben voor het spanningsveld tussen dat wat van individuen en groepen inwoners kunnen oppakken en bijdragen en maatschappelijke structuren. Door ruimte te maken en drempels weg te halen, kunnen er meer mogelijkheden ontstaan. Voorkom dat inwoners overvraagd worden en zich overvraagd voelen.

Zorgen voor mensen die niet zichtbaar zijn

Zoals ook aangegeven wordt, de weg naar zorg en hulpverlening vinden is niet altijd zo vanzelfsprekend. Mensen met minder vaardigheden, mensen met een andere eerste taal, groepen met weinig vertrouwen in de overheid: voor hen is de juiste vraag stellen vaak moeilijk en ze weten

vaak ook niet waar ze die moeten stellen. Tim 'S Jongers¹ en Milio van de Kamp² beschrijven in hun boeken hoe bij sommige groepen in onze samenleving kennis van de mogelijkheden van ondersteuning en hulpverlening niet aanwezig is. Als we ook hen de nodige zorg en ondersteuning willen kunnen bieden, zullen we naar hen toe moeten gaan: misschien wel straat voor straat, huis voor huis. Met bijvoorbeeld de buurtondersteuners worden in Tilburg mensen bereikt die anders niet in beeld zouden zijn gekomen. Ook de recent geopende inloopsprekuren in een aantal wijken zijn voorbeelden van een laagdrempelig en beter bereikbaar hulpaanbod.

De maatschappelijke tendens is dat organisaties zich door een striktere opdracht en beperkt budget terugtrekken op het eigen werkterrein. We horen dit terug in verhalen van mensen die niet geholpen worden omdat hun vraag niet past bij een bepaalde organisatie. Dit zijn vaak de complexere vraagstukken die niet terug te brengen zijn tot een vraag die bij een bepaalde hulpverlener hoort. In de tussenruimtes tussen organisaties verblijven mensen met hulpvragen die 'tussen wal en schip vallen'. Het is van belang dat organisaties uren en middelen hebben om ook in die tussenruimte hulpvragen op te pakken. Bepalend daarbij is dan niet of het binnen de opdracht valt maar dat er mensen geholpen moeten worden.

Als advies geven wij mee dat de beweging om dichterbij mensen te staan en laagdrempelig zorg en hulpvragen op te halen, voortgezet en verstevigd moet worden. Zorg steeds voor ruimte en werkmethodes om mensen te vinden die zelf niet de zorg en ondersteuning die zij nodig hebben, zullen vinden.

Het tweede advies hierbij is dat hulp- en zorgorganisaties zich verantwoordelijk weten en maken voor de tussenruimtes tussen de diverse organisaties.

Zeggenschap inwoners en ervaringskennis

Er wordt aandacht gevraagd voor en ingezet op samenwerking met partners, stakeholders, organisaties, binnen de regio, tussen informele en formele zorg. Wij missen hier de inzet om burgers en direct betrokkenen een plaats aan de overlegtafel te geven. De overheid geeft wel aan dat burgers meer zelf en samen moeten gaan doen. Zorg en ondersteuning moeten meer door inwoners onderling en in de eigen woon- en leefomgeving geregeld worden. Dit betekent dat er meer verantwoordelijkheid bij hen komt te liggen. Daar hoort dan ook bij dat er meer zeggenschap aan inwoners toegekend wordt en dat zij meedenken en -bepalen wat er nodig en mogelijk is.

De SRT is van mening dat inwoners steeds betrokken moeten zijn en deel moeten nemen aan overleggen, toch zeker als het hun wijk betreft. Daarom adviseren wij om zeggenschap van inwoners te borgen in de procedures. Maak steeds gebruik van ervaringsdeskundigen en zet ervaringskennis in, zowel van burgers als van professionals.

Regie voeren en ondersteuning nodig hebben

Als het gaat over regelingen die mensen direct aangaan, is het vanzelfsprekend dat zij ook gesprekspartner zijn. In de beleidsnota wordt gesproken over de "Ontwikkeling van levensloopbegeleiding" voor mensen die permanent ondersteuning nodig hebben. Dit is een diverse groep waarbij zorgvuldig bekeken moet worden wie welke ondersteuning nodig heeft. Sommigen zullen hulp nodig hebben om in kaart te brengen welke hulp zij nodig hebben en hoe die geregeld kan worden. Anderen zijn prima in staat om dit zelf te regelen en aan te geven wat zij nodig hebben. Permanente ondersteuning moet dus mogelijk zijn maar dit betekent niet altijd dat de regie overgenomen moet worden.

De SRT adviseert om bij een permanente zorgvraag zorgvuldig te bekijken wie welke ondersteuning nodig heeft bij het regelen van die zorg. Een belangrijk aandachtspunt hierbij is dat mensen graag zelf

¹ Tim 'S Jongers, Armoede uitgelegd aan mensen met geld, 2024

² Milio van de Kamp, Misschien moet je iets lager mikken, 2024

de regie over hun leven willen hebben. Neem dit dus niet over van degenen die dit zelf kunnen en geef passende ondersteuning aan hen die daar een helpende hand bij nodig hebben.

Omdenken: aansluiten bij vragen inwoners

De bewegingen die ingezet zijn, zijn mooi en van belang. Denk daarbij aan de beweging naar wijkgericht werken, naar dichterbij inwoners staan, laagdrempeligere voorzieningen inrichten, (kleine) gemeenschappen willen bouwen. Dit vraagt een omdenken waarbij het individu minder centraal staat en er meer vanuit een 'wij' gedacht wordt.

De grote uitdaging is of het mogelijk is om inwoners echt centraal te stellen en als startpunt van beleid en uitvoering te nemen. Dan worden systemen dienend aan inwoners en niet, zoals nu, aan processen.

De basis hiervan is luisteren naar wat inwoners te vertellen hebben, naar hun vragen en behoeften. De rol en positie van burgers worden dan anders en het systeem wordt om hen heen gebouwd. Een leefbare samenleving moet immers door mensen gebouwd worden en dat gebeurt met name daar waar zij wonen en leven. Het versterken van de veerkracht van personen, het gezamenlijk bouwen aan gemeenschapskracht en dat ondersteunen en versterken met organisaties (organisatiekracht) is een uitdagende beweging om te gaan maken. Dit vraagt om een fundamenteelere keuze maar is wel een mooie en waardevolle uitdaging om aan te gaan.

De SRT adviseert om met lef de beweging naar inwoners te maken en om hen echt als startpunt te nemen bij de veranderingen die nodig en gewenst zijn.

Tot slot

Mocht u naar aanleiding van dit advies nog vragen hebben, dan horen wij die natuurlijk graag.

Met vriendelijke groet,
namens de Sociale Raad Tilburg,

Dion van den Berg,
Voorzitter Sociale Raad Tilburg.